PIERWSZA ŁAWKA · ZESTAW KART PRACY · JĘZYK POLSKI · KLASA 8

Dział 2. Części mowy i odmiana – powtórka

Części mowy odmienne i nieodmienne oraz ich funkcje; przypadki, liczba i rodzaj; osoba, czas, tryb, aspekt i strona czasownika; formy nieosobowe (-no, -to, się); imiesłowy; stopniowanie; poprawne formy trudnych wyrazów; zadania w formule egzaminu ósmoklasisty. Sześć kart pracy: teoria z przykładami, ćwiczenia, utrwalenie, zastosowanie i dwa równoległe sprawdziany – z pełnym kluczem odpowiedzi.

Karta	Temat	Zadania
1	**Części mowy i odmiana – powtórka – najważniejsze wiadomości** Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka	5 zad. 21 pkt
2	**Części mowy i odmiana – powtórka – ćwiczenia podstawowe** Sprawdzam, czy rozumiem podstawy	5 zad. 18 pkt
3	**Części mowy i odmiana – powtórka – utrwalenie** Zadania o wyższym poziomie trudności	5 zad. 19 pkt
4	**Części mowy i odmiana – powtórka – w praktyce** Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia	4 zad. 17 pkt
5	**Sprawdzian: Części mowy i odmiana – powtórka – grupa A** 25 minut · 18 pkt	6 zad. 18 pkt
6	**Sprawdzian: Części mowy i odmiana – powtórka – grupa B** 25 minut · 18 pkt	6 zad. 18 pkt

Jak korzystać z zestawu

- Karta 1 zawiera najważniejsze wiadomości i przykłady – od niej warto zacząć.
- Karty 2–4 to ćwiczenia podstawowe, utrwalenie oraz zastosowanie wiedzy w tekście, na źródle lub w sytuacji z życia.
- Karty 5 i 6 to równoległe sprawdziany (grupa A i grupa B) z tymi samymi typami zadań i tą samą punktacją – gotowe na lekcję.
- Każda karta mieści się na osobnych stronach i ma własną punktację – można ją wydrukować osobno jako pracę domową, kartkówkę lub zastępstwo.
- Klucz odpowiedzi do wszystkich kart znajduje się na końcu zestawu. Wersja DOCX pozwala dowolnie edytować zadania.

Materiał oryginalny. Podstawa programowa 2017 w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996). Pisownia według zasad od 1.01.2026. Do użytku własnego i pracy z własnymi uczniami.

Części mowy i odmiana – powtórka – najważniejsze wiadomości

Teoria w pigułce, przykłady i rozgrzewka

KARTA 1/6

Imię i nazwisko: ..... Data: ..... Wynik: ..... / 21 pkt

Przypomnij sobie

Część mowy	Pytania, cechy	Przykłady
rzeczownik	kto? co?; odmienia się przez przypadki i liczby, ma rodzaj	szkoła, Ola, radość
czasownik	co robi? co się z nim dzieje?; osoba, liczba, czas, tryb, rodzaj, aspekt, strona	czytam, zrobiłbyś, idź
przymiotnik	jaki? który? czyj?; przypadek, liczba, rodzaj, stopień	mądry, szkolny, ojcowski
liczebnik	ile? który z kolei?	trzy, dwoje, piąty
zaimek	zastępuje rzeczownik, przymiotnik, liczebnik lub przysłówek	on, mój, tyle, tam, który
przysłówek	jak? gdzie? kiedy?; nie odmienia się, ale wiele przysłówków można stopniować	szybko, wczoraj, blisko
przyimek	tworzy wyrażenie przyimkowe z rzeczownikiem	w, na, do, przez, spod
spójnik	łączy wyrazy lub zdania	i, a, ale, więc, że, bo, ponieważ
partykuła	dodaje odcień znaczeniowy: przeczenie, pytanie, rozkaz, wzmocnienie	nie, czy, niech, oby, nawet, -że
wykrzyknik	wyraża emocje lub naśladuje dźwięki	och, hej, ach, bęc

- **Odmienne** części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, zaimek. **Nieodmienne**: przysłówek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik.

Przypadek	Pytania	Przykład
mianownik	kto? co?	książka
dopełniacz	kogo? czego?	książki
celownik	komu? czemu?	książce
biernik	kogo? co?	książkę
narzędnik	(z) kim? (z) czym?	książką
miejscownik	o kim? o czym?	o książce
wołacz	o!	książko!

- **Czasownik.** Tryby: oznajmujący (*czytam*), przypuszczający (*czytałbym*), rozkazujący (*czytaj*). Aspekt: **dokonany** – czynność zakończona, bez czasu teraźniejszego (*przeczytać*); **niedokonany** – czynność trwająca (*czytać*). Strona **czynna**: *Uczniowie posadzili drzewo*; **bierna**: *Drzewo zostało posadzone przez uczniów*.
- **Formy nieosobowe czasownika:** bezokolicznik (*czytać*), formy na *-no, -to* (*czytano, zbudowano, umyto*), konstrukcje z *się* (*mówi się*) oraz imiesłowy. Formy na *-no, -to* nie wskazują wykonawcy czynności.

Imiesłów	Zakończenie	Przykład	Odmiana
przymiotnikowy czynny	-ący	czytający	odmienia się jak przymiotnik
przymiotnikowy bierny	-ny, -ony, -ty	czytany, umyty	odmienia się jak przymiotnik
przysłówkowy współczesny	-ąc	czytając	nie odmienia się
przysłówkowy uprzedni	-łszy, -wszy	przeczytawszy, zjadłszy	nie odmienia się

- **Stopniowanie:** regularne (*miły – milszy – najmilszy*), opisowe (*zmęczony – bardziej zmęczony – najbardziej zmęczony*), nieregularne (*dobry – lepszy – najlepszy; zły – gorszy – najgorszy; duży – większy – największy; mały – mniejszy – najmniejszy*). Nie łącz dwóch sposobów: nie *bardziej lepszy*.
- **Poprawne formy.** *wziąć – wezmę, weźmiesz, wziąłem, wzięłam*; *iść – poszedłem, poszłam*; *oni rozumieją, umieją*; *dwoje dzieci* (i grupa mieszana: *dwoje uczniów* = chłopiec i dziewczyna), *dwaj chłopcy / dwóch chłopców*, *dwie dziewczynki*; *pięciu chłopców*, *pięć dziewczynek*; biernik *tę* (*tę książkę*), narzędnik *tą*.
- **Na egzaminie** CKE pyta np. o formę czasownika (osobowa czy nieosobowa, czas, osoba), o część mowy wyrazu w zdaniu (zaimek czy spójnik) i o wyraz, który zmieni albo zachowa sens zdania.

Części mowy i ich formy

dwaj – liczebnik, tę – zaimek

dobry – lepszy – najlepszy (nie: bardziej lepszy)

strona bierna: Pies został uratowany przez straż pożarną.

imiesłowy: czytający, czytany, czytając, przeczytawszy

Przykłady z wyjaśnieniem

Przykład 1. Określ część mowy wyrazów w zdaniu *Wczoraj dwaj chłopcy szybko przeczytali tę książkę.*

wczoraj – przysłówek; *dwaj* – liczebnik; *chłopcy* – rzeczownik; *szybko* – przysłówek; *przeczytali* – czasownik; *tę* – zaimek; *książkę* – rzeczownik.

Przykład 2. Określ formę czasownika *przeczytałabyś*.

2. osoba liczby pojedynczej, rodzaj żeński, tryb przypuszczający (bez czasu), aspekt dokonany, strona czynna.

Przykład 3. Przekształć zdanie na stronę bierną: *Straż pożarna uratowała psa.*

Pies został uratowany przez straż pożarną. Dopełnienie *psa* staje się podmiotem *pies*, a wykonawca czynności – wyrażeniem z przyimkiem *przez*.

Zadania

1 **Połącz wyraz z nazwą części mowy. Wpisz literę.** ___ / 4 pkt

1. ponieważ	a) przyimek
2. przez	b) wykrzyknik
3. niech	c) spójnik
4. ach	d) partykuła

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

2 **Przyporządkuj wyrazy do właściwej kolumny.** ___ / 8 pkt

koleżanka trzeci nasz pisać wczoraj oraz pod hej

części mowy odmienne	części mowy nieodmienne

3 **Wpisz wyrazy z nawiasów w odpowiedniej formie.** ___ / 5 pkt

1. Nie widziałem dziś _____ (Tomek).
2. Podaruję ten album _____ (babcia).
3. Idę do kina z _____ (koleżanki).
4. Rozmawialiśmy o _____ (lektura).
5. _____ (Ania), podaj mi kredę!

4 **Który czasownik jest w trybie przypuszczającym?** ___ / 1 pkt

A. przeczytalibyśmy **B.** przeczytaliśmy

C. przeczytajmy **D.** przeczytamy

Części mowy i odmiana – powtórka – w praktyce

Tekst, źródło, doświadczenie lub sytuacja z życia

KARTA 4/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 17 pkt

1 **Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.** ___ / 9 pkt

Stary zegar

(1) W bibliotece szkolnej od zawsze wisiał stary zegar. Nikt nie pamiętał, kto go tam powiesił. Mówiono, że podarował go pierwszy dyrektor, ale nie znaleziono na to żadnego dowodu.

(2) Pewnego dnia zegar stanął. Wskazówki zatrzymały się na dwunastej, a w bibliotece zrobiło się dziwnie cicho. Bibliotekarka, pani Irena, bezradnie rozłożyła ręce.
– Trzeba by wezwać zegarmistrza – westchnęła. – Tylko skąd go wziąć?

(3) Wtedy odezwał się Maciek z ósmej klasy. Jego dziadek przez czterdzieści lat naprawiał zegary, a wnuk spędził w jego warsztacie niejedno popołudnie.
– Mogę spróbować – powiedział cicho, choć serce biło mu mocno.

(4) Otworzywszy drewnianą skrzynkę, chłopiec zobaczył zakurzony mechanizm. Delikatnie oczyścił kółka pędzelkiem, a potem nakręcił sprężynę. Przez chwilę nic się nie działo. Nagle rozległo się głośne tykanie.

(5) Następnego dnia na drzwiach biblioteki wisiała kartka: „Zegar został naprawiony przez ucznia klasy 8b. Dziękujemy!”. Maciek przeczytał ją dwa razy i uśmiechnął się pod nosem.

Tekst przygotowany do zestawu

1.1 **Na podstawie tekstu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 3 pkt

1. W zdaniu *Mówiono, że podarował go pierwszy dyrektor* występuje forma nieosobowa czasownika zakończona na *-no*.	**P**	**F**
2. Wyraz *Otworzywszy* (akapit 4.) to imiesłów przysłówkowy współczesny.	**P**	**F**
3. Zdanie zapisane na kartce w akapicie 5. jest w stronie biernej.	**P**	**F**

1.2 **Uzupełnij zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.** ___ / 1 pkt

W zdaniu *Tylko skąd go wziąć?* (akapit 2.) wyraz *go* jest ____, a wyraz *wziąć* jest ____.

A. partykułą, bezokolicznikiem

B. partykułą, czasownikiem w trybie rozkazującym

C. zaimkiem, bezokolicznikiem

D. zaimkiem, czasownikiem w trybie rozkazującym

Sprawdzian: Części mowy i odmiana – powtórka – grupa A

25 minut · 18 pkt

KARTA 5/6

Imię i nazwisko: Data: Wynik: ..... / 18 pkt

1 **Połącz wyraz z nazwą części mowy. Wpisz literę.** ___ / 4 pkt

1. lecz
2. nad
3. niech
4. oj

a) przyimek
b) partykuła
c) wykrzyknik
d) spójnik

1 ____ 2 ____ 3 ____ 4 ____

2 **Wpisz wyrazy z nawiasów w odpowiedniej formie.** ___ / 4 pkt

1. Pożyczyłem książkę od _____ (Marta).
2. Przyglądaliśmy się _____ (pająk).
3. Pojechałam na wycieczkę z _____ (rodzice).
4. _____ (Kasia), zaczekaj na mnie!

3 **Przyporządkuj czasowniki do właściwej kolumny.** ___ / 4 pkt

kupić kupować wstawać wstać

aspekt dokonany	aspekt niedokonany

4 **Przekształć zdania w stronie czynnej na zdania w stronie biernej. Zapisz dwa zdania.** ___ / 2 pkt

1. Mama upiekła pyszne ciasto.
2. Uczniowie posprzątali klasę.

5 **Który czasownik jest w trybie rozkazującym?** ___ / 1 pkt

A. pomogliście
B. pomóżcie
C. pomożecie
D. pomoglibyście

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

Części mowy i odmiana – powtórka – zestaw 6 kart pracy z kluczem i powtórką, klasa 8

Podgląd pokazał 6 z 17 stron. Pełna wersja: 17 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- Karta 1: Części mowy i odmiana – powtórka – najważniejsze wiadomości – 5 zadań, 21 pkt
- Karta 2: Części mowy i odmiana – powtórka – ćwiczenia podstawowe – 5 zadań, 18 pkt
- Karta 3: Części mowy i odmiana – powtórka – utrwalenie – 5 zadań, 19 pkt
- Karta 4: Części mowy i odmiana – powtórka – w praktyce – 4 zadania, 17 pkt
- Karta 5: Sprawdzian: Części mowy i odmiana – powtórka – grupa A – 6 zadań, 18 pkt
- Karta 6: Sprawdzian: Części mowy i odmiana – powtórka – grupa B – 6 zadań, 18 pkt Karta 1 przypomina najważniejsze wiadomości z przykładami.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail
pierwszalawka.pl/material/jezyk-polski-klasa-8-dzial-02-czesci-mowy-i-odmiana-powtorka-zestaw